

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Linia nr. 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 21(78)

1992 m. lapkritis

Antanas GARMUTAS

Sédi stribas Seime

Mane veidé i Sibirą sužvérėjės sadistas -
I ledynus numirti gabenė pietikas manę
Mano Brolius kankino, mano Tautų marina
Okupantų bernai širdimi žvintinė!

Mane veidé i Sibirą žmožiudys - komunistas.
Jis sukrūvintu rankų nespėlau Namunel.
Šitas stribas - žmona, tij tėva raudonais
Vaikito laisvus pažentintia mūsų žemę!

Stribas veidé i Sibirą. Ir tavo negimusių kūdikų šudę,
Vargie Motina... Tėva... surakinęs visus vergų grandine!
Nuo edžių pris edžiai kope laiptais valdžiai
Laisvoj Lietuvos - TAS - su Kaino žyme!

Mane veidé i Sibirą Nusikaltėlis aikikus,
Bet gyvena Tiesa tik Rašte Šventame.
Mylimoj Lietuvos - atkovotoj, laisvoj
MŪSŲ DIDVYRIŲ žemėj sédi stribas... SKIME!

1992 11 02

Mieli mūsų skaitytojai

Lietuvos paštas lapkričio 1-30 d. prima "Tremtinio" laikraščio prenumeratą 1993 m. trims menesiams.

"Tremtinys" bus leidžiamas keturių puslapių, du kartus per menesį.

Prenumeratoriui 1 egz. kaina - 10 tal.; 3 mén. - 60 tal. Prenumeratorius neturi paštui papildomai moketis už šio leidinio pristatymą.

"Tremtinio" indeksas 67388.

Redakcijos Inf.

"Tremtinio" laikraščio Nr. 19(76) Petro Užubalio straipsnio "Paradas" vienoje pastraipoje paminklus žydus, susilaukėme priekaištį iš Kauno miesto žydų bendruomenės nario Chaimo Bargmano. Cituojame šią pastraipą ir žydų bendruomenės priemininko J. Taco pasirašytą raštą redakcijai.

- Stoj! - pasigirsta griežta komanda. - Nazad!

Enkavedistai jau čumpa ir už nagan rankenos.

Valgyklos salė sausakimša enkavedistų, rankomis grauziančiu mėsa. Dauguma - žydai... (Dabar, kai praėjus daugeliui metų laivoje Lietuvos girdžiu iš Amerikos atvykus milijonierų porinanti nevaltuviai išteisina nusikaltelius, pradedu galvoti: "O kodėl tyliet apie savuosius, tuos keturiasdešimtų budelius? Dauguma ju, apsimetė politiniuose "veikėjais", jau išvažiavo į Izraelį. Kodėl ten jie neieškom, niekas ten jiems neprirena praeities? Toks neteisingas šiandieninis Lietuvos vyriausybės kaltinimas gali sukelti Lietuvos anti-semitines nuotaikas.")

Apie vieną užnuodytą pastraipą

Laikraštyje "Tremtinys" Nr. 19(76) 1992 m. spalio mén. išspausdintame straipsnyje "Paradas" yra pastraipa, nedaranti garbės nei redakcijai, nei juo labiau, autorui.

P.Užubalis iš Silės rajono Vyriausybės kaltinimą žydšaudžių reabilitavimui skelbia esant neteisingą ir savo ruožtu kaltina žydus, siepiant čia "keturiasdešimtų budelius", išvažiavusius Izraelin. Pastraipos pa-

Rezonansas

baigą vainikuoja gąsdinimas galimos antisemitinėmis nuotaikomis.

Straipsnio autorius mėgina suplakti žydšaudžių reabilitavimą ir stalininio saugumo organų darbuotojų atsakomybės problemas į kūrą bei mesti šešelį žydų tautai. Jis nemini nei vienos pavardės ir nepateikia nei vieno fakto, išskyrus "rankomis mėsa grauziančius žydus".

Niekam ne paslaptis, kad stalinizmo aukų reabilitacija buvo atliekama skubotai, neišnagrindėjus visų reabilituojamuosius veiklos aspektų, o dėl to buvo reabilituoti ir asmenys, tikrai jos neverti, tiesiogiai dalyvavę masinėse žydų žudynese.

Tokia teisingumo organų veikla susilaukė gana pelnytos kritikos ir laikraščių puslapiuose, pvz: 1992 07 21 d. "Kauno laikė" L.Palmakio straipsnis "Su policine valstybe - atgal į policinę imperiją"; "Respublikoje" straipsnis rinkinys, ten pat 1992 02 21 - "Mūslės ir jų sumanytojai", "Tiesa ir atmintis" ir eilė publikacijų kitų Lietuvos regionų spaudoje.

Teisybės dėlei reikia pasakyti, kad Generalinė Prokuratūra ēmėsi priemonių atšaukti reabilitacijas kai kuriams asmenims, kaltiems žydų genocidui. Šiuo klausimu mūsų gaujas Lietuvos Respublikos Generalinės Prokuratūros 1992 06 17 d. raštatas Nr. 13/10-92.

Klabant apie "budelius", natūralu, kad, atkūrus neprieklausomą Lietuvos valstybę, asmenys, neprieklausomai nuo jų tautybės, nusikalstamai bendradarbiavę su KGB, pasku-

Remiame Sajūdžio ir Piliečių chartijos kandidatą, iškeltą Žirmūnų 4-ojoje apygardoje, žydą Emanuelį ZINGERĮ, tikime jo pasiryžimu tarnauti Lietuvai;

remiame Krikščionių demokratų partijos kandidatą, iškeltą Naujamiesčio 1-ojoje apygardoje, lenką Medardą COBOTĄ, tikime jo pasiryžimu tarnauti Lietuvai;

remiame Sajūdžio kandidatą, iškeltą Dainavos 16-ojoje apygardoje, rusą Vladimirą JARMOLENKO, tikime jo pasiryžimu tarnauti Lietuvai;

remiame visus Santaros "Už demokratinę Lietuvą" iškeltus kandidatus ir kviečiame už juos balsuoti.

Sajungos prezidentas Balsys GAJAUSKAS
Tarybos pirmininkas Antanas LUKSA
Vilniaus bendrijos pirmininkas Stasys ZUKAS

peis nagus, o vėliau vadovavęs LTSR valstybiniam archyvams. Kaip KGB "dėmių išėmėjas" verta dėmesio ir jo parengta informacijos pateiktą valstybės archyvuojančią sistemą "Orientalas". O Šiaurės Kauno saugumo darbuotojas, Panemunės saugumo viršininkas kap. Kerbelis, o pap. Domanskis, Manovas, Kacas, Michališkas ir kt... Skaudi apie jų veiklą Lietuvos patriotų atmintis ir kapuose, ir tarp gyvyjų. Tik nemanėme, kad būtina ši klausimą kelti į viešumą. Kadangi kai kurie veikėjai siekdami sukrystyti lietuvius ir žydus, mėgina ir per "Tremtinį" mesti šešelį Lietuvos Vyriausybei, kad ji neteisingai reabilituoja žydšaudžius, redakcija mano, kad bus tikslinė rinkti ir skelbtai duomenis apie sovietinius saugumiečius žydus, tardžiusius lietuvių politinius kalinius. Tokią medžiagą bus galima patekti Izraelio prokuratūrai tai atvejais, kai nusikaltėliai (Blochas, Manovas ir kt.) yra pasitraukę į Izraelį. Yra žinoma, kad kai kurie Kauno sovietininkai saugumiečiai žydai - du Slastūnai, Liepa, Litvinas, Pranckevičiai, susiūteruvinę pavares, taip pat pasuko į užsieni. Prašome mūsų skaitytojus suteikti mums daugiau informacijos apie juos.

Norime atkreipti dėmesį, kad nemaišai kaltinamosios medžiagos turi lietuvių organizacijos emigracijoje. Prieš septynias aštuonias metus Kanadoje išleista knyga "The Chosen People" ("Išrinktoji tauta") apie lietuvių deportaciją. Cių nurodyta kad penkios enkavedistų grupės sudarė iškėlimą numatyti žmonių srausus. Keturioms grupėms vadovavo enkavedistai žydai. Kartu norime priminti apie žydų kinematografinę sukurtą filmą "Holocaust" ("Žudynės"), kurio pirmuoju kadruose buvo rodomi ukrainiečiai ir

lietuvių esesininkai, tariamai žaudę žydus. Kaip sinote, lietuvių esesininkų dailiniu nebuv. Tačiau mes neneigame, kad tikrai, vokiečiams vadovaujančių, degradavę lietuvių tautos elementai žaudė žydus, ir labai apgaleitaujame dėl tokų savo tautos išsigimėlių. Tik neteisinga ši klausimą pateikti, kaip saskaitų suvedinėjimo būdą tarp žydų ir lietuvių tautų. Ne tautybė je ieškokime genocido priekasčiu, o fiksime ir bolševizme. Dirstelekime į duomenis apie įvairių tautybų priklausomybę komunistų partijai Lietuvoje. Yra žinoma, kad tarp rusų ir kitų SSSR pagrindinių tautybų žmonių Lietuvos komunistų partijos narių skaičius siekė apie 8 proc., tarp lietuvių 4-5 proc., žydų Lietuvos komunistų partijai priklausė 14-16 proc. Idomus faktas!

Niekas nekalina visos žydų tautos, nes iš jų buvo garbingų ir Lietuvai nusipelninėti asmenys, tačiau nenuneigiamo ir to, kad daugelis žydų aktyviai talkinio enkavedistams ir kagebistams. Nuostabu, kad vyresnijo amžiaus lietuvių atmena kai kuriuos žydų nelaiminguosius, niekuo nekalnus religinius senekus ir senutes, atsisakius pabėgimo iš geto ir prieiglobo vien dėl to, kad ši šurpų žydų genocido faktą priėmė kaip Dievo Tėvo rykštę už saviškių 1940-ųjų Lietuvos budelius. Te juos laimina Visaginas už tokį pasiženimą.

Galime atsidusti, kad sovietinis saugumas per savo 50 veiklos metų laiką kuoja skaičiai žydšaudžius gaudė ir baudė - gal turime vilčių ateityje neišsiųdyti. Tik būkime budrūs, nes žydus enkavedistus, padariusius nusikaltimus prieš lietuvių tautą, kol kas niekas iš niekur negaudė, ir nebaudė.

Redakcijos atsakymas. Mūsų

Sajunga turi šinių apie sovietiniame saugume dirbusius ir ypatingu Šiaurės pasižymėjusius žydus. Pavysdžiu: E.Rozauskas, politiniam kaliniams lu-

Rinkimų į Selma II ture balsuokime už Politinių kalinių ir tremtinių sajungos kandidatus:

Balį GAJAUSKĄ,
Zitą ŠLIČYTĘ ir
Elvyrą KUNEVICIENĘ!

"Iš Lukiskių
aikštės Lenino
paminklo papédės
aš atminimui
nešuosi namo
mažą akmenelį.
Ji parodysi savo
sūnui ir
pasakysi:

"Žiurėk, Dovydai,
ir atmink, kaip
subyrėjo tas
vadas, kuris
sugriovė mūsų
valstybę ir mūsų
santarvę".

**Emanuelis
ZINGERIS**

Žemaitijos krašto partizanai

SIMONAS BUDRECKAS-ALGIRDAS

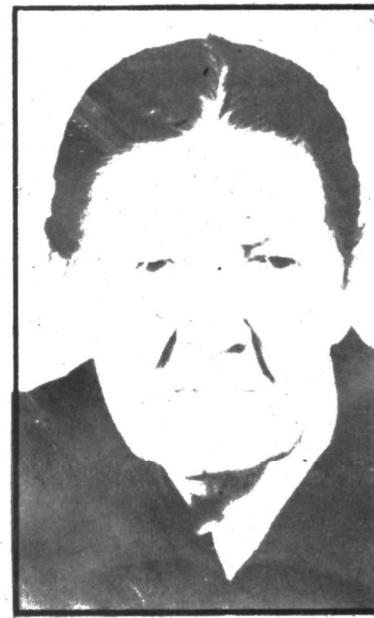
Nuotraukoje jis (kairėje) su savo kovos draugais - Dragūnu ir Žaibu (slapyv.), Gimė 1919 m. Šilalės raj. Laukuvo valst. 1945 m. įstojo į LLKS. Vadovo vovo būriui. 1953 m. pateko į čekistų nagus. Pabėgo. Išduota vėl suėmė. Manoma, kad nukankintas kalėjimuose.

ANTANAS KONTRIMAS-PARAMA

Gimė 1910 m. Rietavo valsč. Spaudės km. Buvo šaulys. 1948 m. žmoną areštuotas, pasitraukęs į ginkluotą pogrindį, į "Rambynos" būrių. Buvo skyrininku. Po ilgų kautynių su čekistais žuvo 1952 m. sausio 21 d. Rietavo valsč. Žadviniai km.

(Nuotrauka dešinėje)

MARIJONA KALNIEŠ

Gimė 1898 m. Rietavo valsč. Rinktinės km. Kęstučio apyg. Dariaus rinktinės ryšininkė. Nuo 1949 m. iki 1953 m. pėstiai apie 10 km nešiojo pogrindinę spaudą, dokumentus iš štabo į Rietavą ir iš Rietavo - į štabą. Mirė 1989 m.

STASYS PAULAVIČIUS - RAMBYNAS

LLKS Kęstučio apyg. Dariaus raj. "Pilies" būrio vadasis, g. 1918 m. Šilalės raj., Jokubaičių km. Į LLKS įstojo 1944 m. Narsus, pareigingas, Tėvynei atsidaves kariūnas.

"Pilies" būryje 1944-1950 m. kovojo ir jo brolis Alfonsas, slapyvardžiu Jovaras. Jie veikė Šilalės, Rietavo, Judrėnų, Veiviržėnų apyl. Buvo pavaldūs "Pušies" rinktinei.

Stasys Paulavičius-Rambynas žuvo 1950 m. Nuotraukoje - jis dešinėje. Kairėje - Domas Striauka - Žvalynas.

Kęstučio apyg. Dariaus raj. "Pušies" rinktinės Švėkšnos - Šilutės apyl. kovojo 1950 m.

Kairėje - būrio vadasis Česlovas Čiužas-Vytautas (rietaviškis, g. 1923 m.), kovojo nuo 1947 m. Dešinėje - Stasys Celiauskas-Pariega.

(Nuotrauka dešinėje)

PO TO, KAI RAŠĒME

Vytautas Rimkūnas-Tarzanas

"Tremtinio" 11(68) numeryje spausdinto straipsnio "Varguolis ir kiti jo broliai" išvikučius norėčiau papasakoti kiek placiau. Vytautas buvo Telšių gimnazijoje ne tik pirmūnės, bet ir apskritai daug žadanti asmenybė. Jis gyvai domėjos idealistine filosofine literatūra, nė valandėlės nepareišdavo tuščiomis - vis stengėsi sužinoti ir patirti ką naujo. Buvo aktyvus visuomenininkas, tuo metu veikėsių pogrindžio organizacijos - Lietuvos aktyvių fronto aktyvus veikėjas, gabus organizatorius.

Cekistai tuomet darbevo siuolai. I kalėjimą iš Telšių gimnazijos pirmieji pateko Z. Tarvalnis ir H. Zvirždinas, iš vidurinės amatų mokyklos - penki moksleiviai: Kostas Būčius, Antanas Ciūtas, Kazimieras Baltrenaitis, Kazys Puškorius, Adomas Rakas. Visi iše su kitais 73 politinius kaliniais žiauriausiai buvo nukankinti Rainių miške. Čia slaptas žudynės organizavimo ir vykdiė: Petras Rastanas, Domas Rocius, kalėjimo partotargas Vainius ir gydytojas Dulmanas, NKVD kariuomenės dalinio padedami. Vienas aktyviausių minetų moksleivių išdavikų buvo vidurinės amatų mokyklos komisarė Bronius Sungaila.

Prasidėjus karui, moksleiviai aktyviai dalyvavo sukilime, prisidėjo prie partizanų būrių. Aš tuo metu dirbau kpt. Lapo kuopoje, buvau pasirkirtas 4-ojo būrio vadu ir kartu tvariai partizanų raštine. Kai dirbau LAF štabo viršininku, čia dažnai ate-

davo Vytautas Rimkūnas ir Aldona Giedraičiutė. Kalbėdavome apie naujos - vokiečių okupacijos sąlygomis iškylančias problemas.

1942 m. vasario mėn. slaptai kapeliono kun. Kučinsko padedami suorganizavome iškilmingą Vasario 16 d. ir Rainiųnuose nužudytių politinių kalinų, mūsų artimiausių draugu, paminėjimą. Sutarėme tą dieną rinktis nustatytoje vietoje ir susirikiavę su vėliau žygiuotu orkestro lydimi iki parapijos bažnyčios. Kartu žyglavo 500 vidurinės amatų mokyklos moksleivių, mokiniai ir vietinis savisaugos kariuomenės dalinys. Po pamaldų visi su vėliavomis patraukėme į Telšių kapines, prie Rainių kankinių kapo. Pamokslą pasakė kun. Kučinskas, gimnazijos vardu žodži tare Vytautas Rimkūnas, o amatų mokyklos - aš.

Minia buvo susirinkusi didžiulė - apie 3-4 tūkstančiai žmonių. Mokytojai, patys negalėdami oficialiai dalyvauti eisenose, mus lydėjo kitomis gatvėmis. Net ir mokyklos direktorių minėjimo dalyviams nepriekaištavo, Augustinas Ramanauskas mus žygiuojančius sveikino mojuodamas ranka. Minėjimas baigėsi gerai.

1942 m. pavasarį nutarėme steigti slaptą organizaciją, kurios veikla būtų nukreipta pries okupantus. Ją pavadinome "Lietuvos gelbėjimo sąjunga". Jos steigimo aktą pastraše Vytautas Rimkūnas, Leonas Vilutis, Štatas Bacevičius, Pranas Lukauskas. Šį dokumentą pasiėpėme Telšių vi-

durinės mokyklos viršutiniame aukštė, po šio aukščio apšiltinimu. (Gal jis ten guli ir dabar.)

Tu pačių metų vasarą iš šios organizacijos perėjome į Lietuvos laisvės armijos organizaciją, kurioje, matyt, iš kovojo, ir žuvo Vytautas Rimkūnas.

Savo atsiminimu albume saugau brangius man jo įrašytus žodžius: "Telšiai, 1942.V.23 d. Sie poezijos puslapiai skirti ne tiek draugu prisiiminimui, kiek tam, kad pasisemtume stipribės iš jaunų dienų, sustiprintume nupuolusią savo dvasią, vėl kietai sugniautume kumščius ir stotume į kovą su gyvenimu. Norėčiau Tau, Leonai, pažiūrėti viso, kas pasauliye kilniausia, gražiausia, kas Tau prie širdies. Bet man nesiseka. Linkėčiau Tau laimės, bet juk žemėje jos niekauda nebuvu ir nebus ... Linkėčiau mėlės, bet juk iš žemėje - tik kančiu grandinė. Linkėčiau garbės, bet juk iš sulig kapu pasibaigia ... Ko linkėti? Nežinau!.. O visgi, Leonai, gyvenimas yra malonus, visgi jis galiima mylėti, jis turi savo tikslą. Kol dar idealaus, brolis, gėresnės, tu siek idealo tik doro ir aukščio, tu dirbk, kad neitum kapą be likusio ženklo, kad žmogumi buvės". Tik darbas, juodas, kruvinu prakaitu vajinikuotas, darbas yra mums skirtas. Zmogui lemta dirbtai ir dirbtai iki karsto lento. Darbas - vješkas. Per darbą ateina ir laisvė, ir garbė ir ... Laisvė gimbdo milžinus, o darbas juos išugdo! Vyt, Rimkūnas".

Leonas VILUTIS

Atleisk jiems, Viešpatie...

Antrą kartą sovietams okupavus Lietuvą, buvau metomas iš parapijos į parapiją, kol paskyrė į Kraunorų parapiją.

Buvau jaunes, energingas ir neklaušau atstetu nurodymų. Kai Gazuose įreniau altorių pamaldome, atstetai kūmetė visus religinius relikvijas. Tačiau rasiškai pasekundžiai prokurorai. Žinoma, tai dar labiau jėlinio atstetus. Per štakelius Bazilių parapijoje pasekiai pamokslą, kuris nepatiko stribams. Netrukus atėjo į bažnyčią kažkokis paragūnas ir leškė po pamaldų užtikrėti stribų būstinių. Ten manės pakeitus, kiek gavau už tą pamokslą. Atsakau, kad pamokslai nemokami. Netrukus į Kraunorų atvežiai stribų būrys ir pranešė, kad atvežė ginklus, atstet, kad galėtumėte apsaugoti nuo "banditų" (partizanų). Ir liepė juos pasilitinti. Atsakau, kad joko ginklo neišmėtu. 1949 m. gegužės 20 d. priešstačiai nepažistomas vyriausės ir kelj automatales ginkluoti rusai: "Rankas aukštyn! Esi areštuočiai!" Padarė kratą, leškojo ginkų bažnyčioje, kieboniųje. Bažnyčioje rado 3 tūkst. rublių ir juos pasilemė.

Išežė į Bazilių stribų būstinių, o iš ten ta pati vakara - į Stalinius. Tris paros, neleidžiamos užmigti, tardė be pertraukos. Po to įstūmė į sausakimėlį kalinį prigrūstą salę. Nebuvu nė kur atsiskėsti.

Aplė pusantį mėnesio tarde, išsiuntė į Vilnių. Ten laikė du mėnesius. Dar du mėnesius laikė Lutksio kalinimą. Tardymas testėsi, bet aš juk negalėjau prispažinti to, ko nebuvau padares. Ginklų naturėjau.

Vis tek atėjo iš Maskvos telamo spraudimais, už aukų nuteleę pagal 58 II 10 et-

ralpen 10 m. griežto režimo kalėjimo ir 5 m. tremties.

Išežė į Archangelsko artiles penktą lajero punktą, kur prasidėjo kasdieninės kančios.

Aplink - tik miškai ir kalinų barakai. Gyvenau tarp kriminalistų - vagų ir žmogžudžių. Neapsakomai sunkdai dirbant miške, bedaujant visą paguoda buvo Dievas. Teko gyventi barakai be stogo, be krosnies. Stoga atsizodavo egliškai, o kroenj - statinės nuo žibalo.

Sviršau vos 48 kg. Jau nebeturėjau vilčies grizti į Lietuvą. Dar kalėjimą buvau susitikęs kuniga, turėjus ant kelių lapelių išrašytą šv. Mišių tekstą.

Nusirašiau ir aš. Šv. Mišias laikau slaptą, kad nepamatytų sargybiniai. Jas aukojau už kalinius, išvežtuosius, už tuos geradarius, kurie šeipė į os slūtinėliais iš Lietuvos. Supratau, kad visų kančių didelis kalininkas buvo Stalinas. Atėjo mintis, kad reikią paaukoti šv. Mišias už tai, kad gerasis Dievas paaukė Staliną į Amžinybę. Ir kaip nustebau per radijo tašką išgirdi, kad Stalinas sunkdai serga. Dar po dienos praneša, kad jis mirė. Vadinasi, gerasis Dievas iškalaučė mano maldas ir apeaugojo daugybę žmonių nuo kančių.

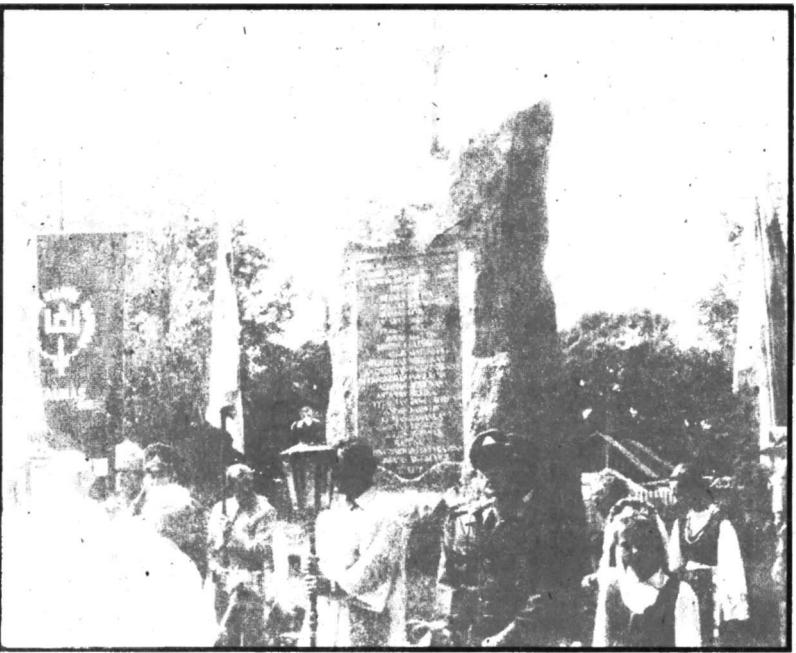
Mirus Staliniui, 1955 m. atgavau laisvę. Dėkoju Dieveli, kad savame krašte, savo žemėje galėjau amžinai išėti. Atleisk, Dieve, visiems lietuvėms, kurie nežinojo, ką darė.

Vladas PETKEVIČIUS
Ukmergė raj., Žemaitkiemis

IVYKIAI

VILNIUS. Lapkričio 7 d. prie Kultūros ir švietimo ministerijos įvyko piketas. Jį surengė Sajungos Vilniaus bendrijos nariai, reikalaudami, kad ministras D. Kuolys palikrų Valstybės muziejaus pavadinimą ir šiam muziejui veikiantį Valstybės atkūrimo bei pasipriešinimo okupacijoms kovu skyriu, protestuodami prieš jų pačių suaukotų relikvių išsklaidymą po kitus Lietuvos muziejus.

Stasys ŽUKAS

ŠAKIŲ raj. Rugpjūčio 2 d. Lekėciuose iškilmingai atidengtas ir pašventintas paminklas žuvusiems šio krašto partizanams. Jis pastatytas skverelyje, kur pokario metais enkavedistai ir stribai guldydavo savo aukų lavonus ir juos išniekindavo.

Paminklas pastatytas žuvusio "Tauro" apygardos "Žalgirio" rinktinės partizano Petro Jurkšiaicio - Beržo brolio Vinco iniciatyva. Jo pasirūpinimui žadinti laisvės kovotojų atminimą labiausiai pritarė ir lėšomis statybai padėjo Lekėcių kiaulininkystės įmonės vadovai, žuvusių bendražygiai ir artimieji.

E. BIELIAUSKAITĖ

ŠILALĖ. Spalio 18 d. prie tikriems šeimininkams sugražintos Šilalės klebonijos buvo atidengta paminklinė lenta, skelbianti, kad šiame pastate 1949-1953 m. buvo kankinami Šilalės apylinkių žmonės. Antrą kartą užėjus bolševikams į Žemaitija, Šilalės klebonija tuo buvo nusavinta, čia apsigyveno rajojo partijos lyderis, o vėliau namas buvo perduotas saugumui. Namų rūsyje buvo įrengtos keturių kameros, o virš jų - tardymo kabinetai. 1951 m. Šilalės saugune buvo pakartota Pauliukaitė.

Lentą atidengė monsinj. Alfonsas Svarinskas, savo kalboje apžvelgęs Lietuvai ir lietuvių tautai padarytą bolševikų okupacijos žalą. Dar kalbėjo K. Balčiūnas. Jis priminė, kad iš šio pastato né vienas kankinys nebuvu išleistas į laisvę. Šilutes saugumo "malonumus" patyręs politinis kalnys Titas Žimantės papasakojo savo išgyvenimus Šilalės saugumiečių mėsmalėje.

Po to Šilalės žmonės susitiko su savo deputatu A. Svarinsku, su kandidatu į Seimą E. Kunovičienu.

Šilalės saviveiklininkai atliko meninę dalį.

Kvėdarna

Keštutis BALČIŪNAS

RYGA. Spalio 31 d. įvyko Latvijos politiškai represuotų susivienijimo (tai atitinkame mūsų Politinių kalinių ir tremtinų sajungą) ketvirtuoju konferenciją. Susivienijimo pirminkas Edimundus Blumanis savo pranešime apžvelgė politiškai represuotų klubu veiklą respublikoje, kalbėjo apie šiu žmonių socialinį aprūpinimą. Buvo siūloma surašyti visus žuvusių kovose su okupantais ir inventoriuoti įvykdytus nusikaltimus. Kalbėta apie represuotų ligonių kasų steigimą, apie Latvijos Aukščiausiosios Tarybos sudarytos Totalitario režimo nusikalstamų tyrimo komisijos veiklą.

Patvirtinta koordinacinės tarybos sudėtis. Susirūpinimas latvių tautos likimui ypač padidėjo Latvijoje po rinkimų į Lietuvos Seimą pirmojo etapo.

Konferencijos darbe dalyvavo atstovai iš Estijos ir Lietuvos. Mūsų respublikos Politinių kalinių ir tremtinų sajungai atstovavo P. Varanauskas, V. Briedienė ir K. Kišonas.

Vanda BRIEDIENĖ

SKELBIMAI

Mieli skaitytojai,

1940-aisiais okupavus Lietuvą, buvo uždaryti Lietuvos žemės ūkio rūmai. Rūmų bibliotekos fondai buvo išsklaidyti po įvairias Lietuvos bibliotekas, pateko į privačių žmonių rankas arba žuvo.

Praėjusiais metais atkurtiems Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmams ir prie jų atskuriančioms įvairiomis žemės ūkio kultūrą keliančioms organizacijoms labai reikalinga biblioteka.

Labai prašome parenti mūsų biblioteką knygomis ir kita leidiniai. Adresas: Lietuvos Respublikos žemės ūkio rūmai, K. Donelaičio 2, 3000 Kaunas; tel. 200423.

Prašome paliudyti apie šiuos rezistentijos dalyvius, norintus gauti rezistentijos dalyvio pažynę: Jaronius Gailevičius (po mirties), Simas Gailevičius (po mirties), Andrius Gailevičius (po mirties), velykė Raseinių raj.; Vytautas Rastauskas, velykė Ukmergės raj.; Mindaugas Smilanskas, Marijona Danilevičienė (po mirties), Danielius Gučas, Jonas Petrušas, velykė Rokiškio raj.

Aiškėjimui prašome siupi LPKTS tarybai, K. Donelaičio 70b, 3000 Kaunas

Tremties keliais

Rugpjūčio 4 d. devynių žmonių grupė pasuko į atšauraus Sibiro platiabes. Treči metai iš eilės einame mūsų tėvynainių kančių keliais. Dvejus metus lankėmės buvusiose Kazachstano konklagerių zonose. Tik didelis entuziazmas padėjo iš dalies nustatyti, kur užkasti buvusių politinių kalinių paukai. Kazachstano stepes buvo nubarstyto paukų liekanomis, o dabar čia, taigoje, saugumas viska taip užmaskavo, kad paukai ir su žiburiu nerasi. Siek tiek apie šiu metų mūsų ekspedicijos dalyviai.

Viena mūsų bendrakaleivė - Nijolė Kaiparavičienė pernai lankėsi Karagandos, Ekibastuso, Petropavlovsko koncentracijos stovyklų zonose. Šiemet ji kartu su sūnumi Pauliumi ryžosi aplankytį tėvų trėmimo vietas - Didžiosios Murtos gyvenvietę, už 100 km nuo Krasnojarsko. Ten ji gime, ten palaidotas jos broliukas. Tiešą sakant, ji paskatino važiuoti ir mus, ant jos pėčių gulė visa ekspedicijos organizavimo našta.

Zita Paulauskaitė, nors gimusi ir augusi Lietuvoje, bet apsilankiusi Kazachstane, nutarė vykti į Sibirą rinkti žinių iš Taišeto, Rešiotų politinių kalinių gyvenimo.

Ignas Lukša - politinis kalnys, trečios ekspedicijos dalyvis, iškalėjės 10 metų Sibiro ir Kazachstano lageriuose. Aldona Dapkiūnienė, Danutė Visockienė ir Vitalija Neliupšienė - tremtinės. Tik viena Roma Norkutė ieškojo egzotikos ir dviasi kai stiprino kelionės draugus.

Irkutskas pasitiko mus atšauriai. Tik gero žmogaus padedami gavome pastoge. Tiesa, šiame "viešbutyje"-vagone, sužinojė, kad esame lietuvių, nulupo iš mūsų šimteriopa kai na - atseit, kaip iš užsieniečių. Po ilgu vargu, šiaip taip gavę bilietus, išvažiuojame iš Irkuskio į Taišetą. Cia viešbutyje vėl esame puolami girtu aukso kasyklų ieškotojų - apkaitinamai esą fašistai, o įkalinti esą buvome teisingai, nes Baltijos kraštų žmonės esą rusų tautos naikintojai ir didžiausiai priešai. O mūsų Lietuvos vadovai lyginami su Hitleriu. Su tokią pažiūrą žmonėmis ten teko susitiki dar ne karta.

Pirmausiai vykome į D. Visockienės tremties vietą - Biriusinską. Vaišės pas lietuvių Matildą Variakojienę. Ištrema 1949 m. Skrupulizinga tvarka į kieme, ir namuose. Grįžti į tėvynę nemananti, nes neturi kur glaudžius. Kalba gražiai lietuviškai ir papročiu nepamiršti. Aplankėme Biriusinsko kapinaites, kuriose išsiši Danutės broliukas. Cia palaidota daug lietuvių. Surašėme visas dar iškaitomas pavardestes. Keli palaidotieji - 1-2 metų vaikai.

Iš Biriusinsko pasukame į Kvitoką, V. Neliupšienės trėmimo vietą. Nakvojome bibliotekininkės Grigaliūnienės namuose. Jos vyras ištrema 1949 m. pastatytas paminklas stalinizmo aukoms atminti. Mes atvežėme atminimo lentą su lietuvių ir rusų kalba iškaltu užrašu: "Cia kentėjo ir žuvo mūsų broliai - stalinizmo aukos. Lietuva - Šiauliai. 1992 08 10". Tekstas dviem kalbom - lietuvių ir rusų. Ankstesnis paminklas išvarytas kulkų, nuskaldytų skaičiai, raidės, saulės vainikas... Išskleidę Radviliškio politinių kalinių sajungos vėliavą, prie supiltu žemės kauburėlio pagiedojome giesmes, sukalbėjome malda, sugiedojome himną, deginome žvakutes. Dar maloniai pasisečiavome buvusio Pavolgio vokiečio šeimoje.

Satyka padėjo iš Rešiotų nuvykti į A. Dapkiūnienės trėmimo vietą - Maktakovą. Gyvenvietė niūri, keilių triobis, nešvara. Cia permakvojė, aplankėme kapines, kur radome palaidotą vienintelį lietuvių - Marcijoną Cebarauską (miręs 1955 m.).

Toliau riedame į Krasnojarską. Iš čia kitą dieną autobusu vykstame į N. Kasparavičienės giminė - Didžiąją Murą. Deja, namas, kuriamo giminė Nijolė - nugriautas. Lankėmės lietuvių Genutės, ištekėjusios už ruso, namuose. Lietuviška daina, uždainuota prie vartelių. Genutės širdies nesugraudino... O seimininkas apskritai žvelgė su pagiežos kypsenėle. Vis dėlto Genutė ruošiasi grįžti į Lietuvą. Mat vyras sunkus ligonis - gal greit liks viena.

Dar užsukome pas žemaičius, nutremtus į D. Murą 1949 m. Kieme pasitiko šeimininkai Ona ir Kazimieras.

Iš Taišeto rugpjūčio 13 naktį išva-

ATSILIEPKITEI

Stepas PETRIKAS, Simono, g. 1883 m. Gyveno Ūkmergės apskr. Deltuvo valsč., Baublių km. 1948 m. gegužės 23 d. ištremtas į Krasnojarsko raj. Ten ir mirė. Žinančiu apie jo likimą, mirties aplinkybes ir palaidojimo vietą ieško Algis KAZLAUSKAS, Basanavičiaus 50-15, Anykščiai.

Stasys VRUBLIAUSKAS iš Ūkmergės apskr., Pagirių valsč., Aneliavos km. 1941 m. kalėjo Vorkutoje. Žinių apie S. Vrubliauską, jo dukters Janinos VRUBLIAUSLKAITĖS (g. 1939 m.) ar kitų giminių ieško Vanda DEDELIENĖ, V. Krėvės pr. 33-2, Kaunas, tel. 776790.

1941 m. buvo ištremta mokytojo PLIOPLIO šeima iš Tauragės apskr., Sartininkų. Pono Plioplio ar jo vaikų dėl jėms priklausiusios žemės ir trobešių ieško Gediminas KATINAS, Melioratorių 2-40, Tauragė.

1953-1955 m. Juozas MESKJALA ar MOCKELA (g. 1925 m.) kalėjo Taišeto lageryje ir dirbo taigoje miško darbus. Jo ieško likimo draugas Peteris MEKSS, Madonas iela 28-12, Jekabpils, Latvija, tel. 21431.

Pranas TUPČIAUSKAS, policininkas iš Kalvarijos, 1945 m. vasario 20 d. iš Minkso paskirstomojo kalėjimo buvo vežamas į Vorkutą. Žinančiu apie jo likimą ieško Romas TUPČIAUSKAS, Minties 10-35, 2051 Vilnius, tel. 737582.

Nuoširdus ačiū "Tremtiniui"

"Tremtinio" Nr. 11(68) prancūzas Armand Maloumian, kalėjęs Vorkutoje, "Sachet" Nr. 7, kviečia atsiliepti bendro likimo draugus.

Ši laikraštį pasiunčiai gerb. A. Maloumian iš Parīžių. Nesenai gavau laišką, kuriame jis dėkoja "Tremtiniui": jau atsiliepė Sigitas Kajokas, kalėjęs su juo Taišeto speclageriuose, ir Vytautas Slapšinskas, norintis sužinoti Petro Lauručio gyvenimo smulkmens sovietiniuose lageriuose.

Ponas A. Maloumian dėkoja už laiškus ir prašo perduoti nuoširdžiausius linkėjimus visiems gulaguose kalėjusiems lietuviams.

Keštutis LAKICKAS

Du Lietuvos partizanai Taišeto raj. 30-ajame lageryje darbo metu (sanatorijos punkte). Kairėje - aukštaitis Bronius Kemeklis, dešinėje - žemaitis Vytautas Slapšinskas. Abu "Stalino premijos laureatai" - apdovanoti po 25 m. lazeriu.

Po sunkių ir ilgų nelaisvės metų abu juos likimas suvedė Šiauliųose. V. Slapšinskas šiandien dar skaičiuoja žingsnius, o B. Kemeklis iškelia į Amžinybę, vos sulaukęs Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo - 1990 m. kovo 14 d.

J. KEMEKLIENĖ

žiavome į Rešiotų lagerius. Čia gana

šiltai mus priėmė Rešiotų ryšių skyriaus darbuotojas, buvęs politinis kalnys Ivanas Satyka. Jis padėjo aptikti 7-o lagerio ribas. Cia kapinėse jau 1989 m. pastatytas paminklas stalinizmo aukoms atminti. Mes atvežėme atminimo lentą su lietuvių ir rusų kalba iškaltu užrašu: "Cia kentėjo ir žuvo mūsų broliai - stalinizmo aukos. Lietuva - Šiauliai. 1992 08 10". Tekstas dviem kalbom - lietuvių ir rusų.

Ankstesnis paminklas išvarytas kulkų, nuskaldytų skaičiai, raidės, Saulės vainikas... Išskleidę Radviliškio politinių kalinių sajungos vėliavą,

prie supiltu žemės kauburėlio pagiedojome giesmes, sukalbėjome malda, sugiedojome himną, deginome žvakutes. Dar maloniai pasisečiavome buvusio Pavolgio vokiečio šeimoje.

Rugpjūčio 17 d. garlaiviu išplaukė į Abakaną, o iš ten traukiniu į I. Lukšos įkalinimo lagerį Novokuznecko rajone. Vietoj buvusios koncentracijos stovyklos išskirtas pionierių lageris (stovykla). Vietinio gyventojo palydėti valteles, persikelėme per Tomos upę, kur 1954 metais apvirtio ir nuskendo mašina su politiniais kalnais. Ten buvo ir lietuvių. Ant upės kranto uždegėme žvaiges, pasimeldėme už žuvusius ir nesugrūžiusių į Tėvynę. Autobusu atvažiuojame į Novokuznecką, o iš ten

- į Novosibirską.

Rugpjūčio 22 d. iš Novosibirsko pasukome į Maskvą.

Keliauome 19 dieną, savo akimis pamatėme, savo rankomis palietėme žemę, sugerusių mūsų tautos sūnų ir dukrų, nekaltai ištremtų iš Tėvynės, kraują.

Algirdas VAIZBŪNAS

DEKOJAME

BALFO pirminkelis
p. Marjai RUDIENEI iš
Cirkago už dovaną

Lietuvos Respublikos
Konsulul Kanadoje
D. Harjui Lapui,
D. G. CERNECKIENEI iš
Kauno už piniginės au-
kas

"TREMtinys"

1992 m. lapkričio 11 d. Nr. 21(78). SL 289.

Kaina su akciju 4 tal. Prenumeratoriams 1 tal.

Mūsų adresas: 3000 Kaunas, Donelaičio 70^b, tel. 209530

Redaktorė Vanda PODERYTĖ,